

DE ELFSTEDENTOCHT OP DE FIETS

Cycling.be verkent de bekendste route van Nederland

Drieëntwintig jaar. Zo lang is het al geleden dat de Elfstedentocht nog eens geschaatst werd. Al sinds 1997 wacht heel Nederland – en dan vooral de provincie Friesland – op de verlossende woorden ‘*it giet oan*’, de zin waarmee toenmalig voorzitter Henk Kroes de laatste editie aankondigde. Omdat de klimaatverandering een zestiende Elfstedentocht nog wel een tijdje in de weg kan staan en omdat hij simpelweg niet kan schaatsen, kroop onze man dan maar in het zadel voor het 254 kilometer lange traject in Noord-Holland.

Je kan hem schaatsen, steppen, SUP'en (lees: rechtop peddelen op een surfplank) of varen. Met Maarten van der Weijden is er vorig jaar zelfs iemand zo gek geweest om hem te zwemmen. Maar de bekendste tocht van Nederland dankt zijn naam en faam toch vooral aan het schaatsen. Meer dan een beetje nachtvorst is er niet nodig om het bij onze noorderburen te doen kriebelen. Ze snakken er immers naar om hun prachtige traditie verder te zetten.

Zoals de naam doet vermoeden, verbindt de Elfstedenroute elf steden in Friesland – goed voor een totale afstand van 254 kilometer, oftewel 50 kilometer meer dan de originele tocht over het ijs. Gezien het biljartvlakke parcours is het voor goedgetrainde fietsers niet onmogelijk om de volledige tocht in één keer af te leggen. Friesland telt echter zo veel charmante hotspots die een tussenstop waard zijn dat het zonde zou zijn om alles al op één dag af te haspelen. We splitsen onze tocht dan ook op in drie ritten, waarbij onze bagage – als onderdeel van een speciaal arrangement – netjes naar onze overnachtingsplek gebracht wordt. Zo hebben we geen fietstassen nodig en kunnen we zonder overtollige kilo's rondtoeren.

“Het valt op hoe goed de Friezen hun fietspaden onderhouden. Nergens scheuren of putjes, alleen maar zacht asfalt dat slechts sporadisch onderbroken wordt door het gehobbel over de kasseien en karakteristieke klinkers in de dorpskernen”

DAG 1: VAN LEEUWARDEN NAAR SNEEK

Je kan met de fiets op de trein naar startplaats Leeuwarden sporen, maar wij kiezen gemakshalve voor de wagen. Onze drie-daagse tocht begint en eindigt in de Friese hoofdstad, zoals de originele route het voorschrijft. We trappen ons avontuur op gang met een ‘inrijrit’ van 45 kilometer naar Sneek. Ideaal om de lome benen los te gooien na een lange autorit (332 kilometer vanuit Brussel).

Leeuwarden was in 2018 nog de culturele hoofdstad van Europa en zou dat niet geweest zijn als er niets te zien was. Een eerste blikvanger, die weliswaar niet op onze route ligt, maar waar we met veel plezier een ommetje voor maken, is de Oldehove. Deze stadstoren wordt ook wel ‘de Toren van Pisa’ van Friesland genoemd. Je kan allicht wel raden waarom. Inderdaad: omdat hij net zo scheef staat als het bekende Italiaanse monument.

Je kan in Leeuwarden ook met een bootje door de binnenstad varen of winkelen in de Kleine Kerkstraat, die is uitgeroepen tot de leukste winkelstraat van Nederland. Maar voor dat alles hebben we uiteraard geen drieënhalve uur in de wagen gezeten. Getrapt moet er worden, verdorie! Na een kwartiertje zijn we het drukke stadscentrum ontvlucht en komen we in een eerste fietsparadijsje terecht. Het is volop lente, dus het is aangenaam warm in Friesland. We genieten van de stilte en van al het blauw en groen rondom ons.

De fietspaden verkeren in uitstekende staat en lopen parallel met de vele smalle sloten en hoge rietkragen. Af en toe moeten we ook over een klein houten brugje – best charmant als je de grote betonnen bruggen over het Albertkanaal en de Maas gewend bent. Op sommige plekken is het fietspad wel smal – hooguit een meter breed. Naast elkaar rijden lijkt hier onmogelijk, laat staan

dat je er met een groot peloton over dendert. Maar dat maakt misschien net deel uit van de charme van fietsen in dit landschap. We kunnen ons inbeelden dat het hier in het hoogseizoen ook wel (te?) druk kan worden. Een bel op je fiets is daarom geen overbodige luxe als je de dagjestoeristen geen hartaanval wil bezorgen door ze op deze smalle paadjes voorbij te zoeven.

Er staat geen zuchtje wind en dat maakt de eerste etappe van ons drieluik geen zware opgave. De geur van vers gemaaid gras en koeienmest bezorgt ons een echt plattelandsgedoe. We hebben zin om nog meer kilometers te malen, maar onze overnachtingsplek ligt al vast, en dus blijft Sneek onze eerste finishplaats. Na dik anderhalf uur peddelen arriveren we in een authentiek en bijzonder gezellig dorpje met kasseiweegen en vele terrasjes. Tussen de charmante sloten die door de stad lopen, stoten we op de trots van Sneek. De Waterpoort is een mooie poort over het water, met aan beide uiteinden een achthoekige toren. Als je

SLAPEN, ETEN EN DRINKEN

Tijdens onze Friese driedaagse sliepen we op dag één in het sfeervolle stadshotel ‘Logement 3B’ in Sneek, dat op wandelafstand van het levendige centrum ligt. Wil je in Sneek dineren, dan is ‘Markt 23’ een aanrader. In de grote open keuken worden alle gerechten vers bereid met streekproducten, een belevenis op zich! Op dag twee werd onze overnachtingsplaats Hotel Harlingen. Dit hotel was in een vorig leven een bank, ligt midden in de winkelstraat en heeft kamers met specifieke authentieke bijzonderheden. Ook in Harlingen een eettip: ‘Eetcafé Nooitgedagt’, dat gevestigd is in een van de mooiste panden van de stad: een wijnpakhuys uit 1647.

“We rijden langs steegjes, grachten, oude winkeltjes en typisch Hollandse rijhuisjes: Friesland op z'n best”

je afvraagt waar dit je aan herinnert, denk dan aan het logo van de Nederlandse kledingfabrikant Gaastra ...

DAG 2: VAN SNEEK NAAR HARLINGEN

Op dag twee van onze driedaagse zijn we al vroeg uit de veren – ongeduldig om het Friese land te veroveren. We slaan een stevig ontbijt achterover, want er zal straks circa 100 kilometer op onze teller staan. Daarvoor krijgen we het gezelschap van een lokale sportfotograaf, die onderweg wat kiekjes zal nemen. De man, Tom Coehoorn, is duidelijk een bekende figuur in het dorp. Als hij onvervalst Fries begint te praten met de uitbaatster van het hotel, valt onze mond net niet open van verbazing. We verstaan geen woord van dit vreemde taaltje en kunnen een glimlach maar moeïlijk onderdrukken.

Onder een grijze hemel zetten we koers naar het zuiden en merken we meteen dat de wind flink is aangewakkerd. Gelukkig blaast hij in onze rug, waardoor de dorpjes zich snel opvolgen. Ze liggen in deze rit ook op korte afstand van elkaar. Het valt ons opnieuw op hoe goed de Friezen hun fietspaden onderhouden. Nergens scheuren of putjes, alleen maar zacht asfalt dat slechts sporadisch onderbroken wordt door het gehobbel over de kasseien en karakteristieke klinkers in de dorpskernen.

We rijden eerst door IJlst, om vervolgens het wel erg pittoreske Sloten in te duiken. Sloten is met haar vijfhonderd inwoners de kleinste van de elf steden en volgens de Friezen meteen ook de kleinste ‘stad’ van Nederland. Het gezellige karakter van het dorpje wordt nog extra in de verf gezet door de bomen aan weerszijden van het centrale kanaaltje, de met bloemen versierde bruggen en een oude korenmolen. De verleiding om hier al een eerste keer te stoppen voor een terrasje is groot. Daarvoor hebben we echter nog net niet genoeg kilometers in de benen.

KLEIN, KLEINER, KLEINST

We trappen door en dat is maar goed ook, want een tiental kilometer verder botsen we zowaar op iets wat op hoogteverschil lijkt. In het enige bosrijke gedeelte van de Elfstedenroute loopt de weg op naar een kort, maar mooi klimmetje. De zilte lucht die in ons aangezicht wordt geblazen, verradt ondertussen dat we de kust naderen. Even verderop, aan de oevers van het IJsselmeer, botsen we zo mogelijk op een nog nietiger gehucht dan het kleine Sloten: Laaksum, de kleinste vissershaven van Europa. Een oude zoutloods is er omgetoverd tot een viswinkel, maar voorts valt er werkelijk niets te beleven. Al blijft het wel een leuk weetje om mee uit te pakken op het thuisfront.

Een paar kilometer verderop is het toeristische havendorp Stavoren de volgende bezienswaardigheid. We kijk er onze ogen uit op de schitterende zeilboten. Er zijn elegante houten sloepen in alle kleuren en met de gekste namen aangemeerd. Stavoren is het zuidelijkste punt op onze route en dus ook het keerpunt. Van hieruit gaat het opnieuw noordwaarts naar start- en aankomstplaats Leeuwarden.

De koerswijziging betekent dat de wind nu pas echt vol in het nadeel blaast. Ons kilometertellertje klimt met veel moeite boven de 23 per uur. Die ogenschijnlijk vlakke en gemakkelijke Elfstedentocht krijgt plots een heel andere dimensie. Gelukkig wordt de harde tegenwind nog enigszins gebroken door de hoge dijk langs het IJsselmeer, waarop de schapen onverstoord blijven grazen. Ze lijken niet onder de indruk. Integendeel: we moeten zelfs een paar verdwaalde mekkeraars ontwijken.

Na onze ‘schapenslalom’ zijn Hindeloopen en Workum de volgende fijne dorpen die ons pad kruisen. We rijden er langs steegjes, grachten, oude winkeltjes en typisch Hollandse rijhuisjes: dit is Friesland op z'n best. Als we later de pijltjes ‘Bolsward’ tegenkomen, moeten we meteen aan de BinckBank Tour denken. Bolsward is al jaren gastheer in de WorldTour-rittenkoers van de Benelux, waar zelfs ooit een ploegenpresentatie op het water plaatsvond. Elk team werd toen per bootje het centrum rondgevaren.

We beginnen het ons intussen te beklagen dat we de tocht in ons eentje hebben aangevat. Een wiel om even in uit te blazen zou nu meer dan welkom zijn. De forse zeewind hakt in op ons gemoed, dus we zijn blij dat we bij het vallen van de avond Harlingen bereiken, een van de grotere havensteden uit de buurt. Het is de plek waar je de veerboot naar de Waddeneilanden Terschelling en Vlieland kan nemen. In de Harlingse binnenstad is veel te beleven. Na een warme douche hebben we de bars en restaurants maar voor het uitkiezen. Uiteindelijk belanden er gestoofde varkenswangetjes op ons bord, en die smaken beter dan ooit na een dagje beuken.

DAG 3: VAN HARLINGEN NAAR LEEUWARDEN

De laatste etappe van onze Elfstedentocht brengt ons van Harlingen naar Leeuwarden – opnieuw goed voor een dikke 100 kilometer. We nemen afscheid van het IJsselmeer en rijden landinwaarts. In Franeker komen we opnieuw een opmerkelijke fontein tegen. In dit geval gaat het om een zwarte paal met een gele bol. Alle elf steden hebben zo'n eigen fontein, ontworpen door internationale kunstenaars. Ze staan er sinds Leeuwarden de culturele hoofdstad van Europa werd in 2018. Het moet gezegd: de ene creatie is al wat geslaagder dan de andere. Oordeel vooral zelf als u ooit de elf steden wil gaan veroveren ...

Op dit deel van de route liggen de steden veel verder uit elkaar dan tijdens onze eerste twee etappes. We fietsen nu vooral op 'de boerenbuiten', en dat mag je letterlijk nemen: akkers, weiden, koeien en veel boerderijen. Bijna allemaal bieden ze verse streekproducten aan. Aan het bordje 'ambachtelijke rijstebrij' kunnen we niet weerstaan. We kopen een flinke bak bij een jolige boerin en krijgen van de vriendelijke dame een lepeltje in bruikleen. Dat helpt natuurlijk ... In geen tijd slaan we het goddelijke papje achterover. De 'suikerboost' in onze spieren helpt ons om in één ruk de laatste loodjes naar Leeuwarden te dragen. En daarmee zit onze prachtige tocht door Friesland erop.

CONCLUSIE

De Elfstedentocht is een mooie, gevarieerde route die voor iedereen toegankelijk is. Het hoogteverschil is quasi nihil en je kan zelf bepalen in hoeveel etappes je het totale traject aflegt.

Het wegdek is bijna overal uitstekend, maar de fietspaden zijn soms ook smal. Als je pech hebt, kan de wind het erg lastig maken, en af en toe zitten er wat lange, eentonige stukken tussen. Dat wordt echter ruimschoots gecompenseerd door de landschappelijke variatie die deze prachtige provincie te bieden heeft. Het water, het groen, de boten, het platteland, de charmante dorpjes en natuurlijk de hele heroïek die rond de Elfstedentocht hangt: ze maken er een ideale midweekse uitstap van, en dat op aanvaardbare afstand van huis.

PRAKTISCH

Leeuwarden ligt op 330 kilometer van Brussel en is perfect bereikbaar met de trein, al zal je daar wel een paar overstappen voor moeten maken. Bij het fietsen van de Elfstedenroute kan je de groene bordjes volgen. Je kan de tocht in wijzer- of tegenwijzerzin afleggen, want het parcours is in beide richtingen bewegwijzerd, met om de 10 kilometer een overzichtsbord. Je kan de strook met de knooppunten afprinten en op je bovenbuis plakken. Ons advies: vertrouw toch maar op het gpx-bestand, want onderweg heb je al snel een bordje gemist. Dit laatste is niet zo moeilijk, want ze hangen soms hoog en soms laag – opgeslorpt door de hoge grassen.

Meer info: www.friesland.nl